

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 259/03-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. marca 2004 v senáte zloženom z predsedu Eduarda Bárányu a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť JUDr. S. V. - SAMS, bytom B., zastúpeného advokátkou JUDr. D. L., PhD., Advokátska kancelária, B., ktorou namieta porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 23 Cb 248/96, a takto

r o z h o d o l :

Právo JUDr. S. V. - SAMS na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 23 Cb 248/96 p o r u š e n é n e b o l o .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. mája 2003 doručená sťažnosť JUDr. S. V. - SAMS, bytom B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. D. L., PhD., Advokátska kancelária, B., ktorou namieta porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) Okresným súdom Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 23 Cb 248/96.

Ústavný súd 26. novembra 2003 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie uznesením č. k. III. ÚS 259/03-11.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Poverená zástupkyňa predsedníčky okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadrila k sťažnosti listom doručeným ústavnému súdu 13. februára 2004. Sťažnosť sťažovateľa považuje za neopodstatnenú, pretože súd vo veci vzhľadom na reálne podmienky konal primerane bez prietáhov.

Sťažovateľ podanie sťažnosti odôvodnil neprimerane dlhým súdnym konaním okresného súdu, v dôsledku čoho narástla výška príslušenstva do takej miery, že prevýšila

samotnú istinu. Podľa sťažovateľa viac ako sedemročná dĺžka súdneho konania okrem škody vo výške narastajúceho príslušenstva zapríčinila aj stav jeho dlhotrvajúcej právnej neistoty.

Z uvedeného dôvodu sťažovateľ žiada, aby ústavný súd deklaroval porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného mu čl. 48 ods. 2 ústavy a na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručeného mu čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 23 Cb 248/96 a priznal mu primerané finančné zadostučinenie vo výške 70 000 Sk.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľa, vyjadrenia poverenej zástupkyne predsedníčky okresného súdu a hlavne spisu okresného súdu sp. zn. 23 Cb 248/96 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Predmetom konania je žaloba spoločnosti ICT ISTROCONTI, a. s., Bratislava, Ventúrska 18 (ďalej len „žalobca“), proti sťažovateľovi, v ktorej sa voči nemu domáha zaplataenia peňažnej pohľadávky predstavujúcej doúčtovanie DPH vo výške 76 505 Sk s príslušenstvom. Žaloba bola doručená pôvodne Obvodnému súdu Bratislava 2 (ďalej len „obvodný súd“; v súčasnosti okresný súd) 7. decembra 1995 a bola zapísaná pod sp. zn. 19 C 431/95.

Dňa 13. marca 1996 obvodný súd v predmetnej veci už pod sp. zn. 19 C 431/95 vyzval žalobcu na zaplataenie súdneho poplatku a predloženie chýbajúcich listinných dôkazov. Žalobca 24. apríla 1996 zaslal obvodnému súdu leasingovú zmluvu uzavretú medzi účastníkmi konania a uhradil súdny poplatok.

Obvodný súd 24. júla 1996 preradil predmetnú vec do agendy „Cb“ pod sp. zn. 23 Cb 248/96. Listom z 1. augusta 1996 bol žalobca vyzvaný, aby v návrhu uviedol presný názov žalovaného, časovo vymedzil príslušenstvo a doplnil ďalšie účtovné doklady.

Žalobca svoju povinnosť splnil 19. augusta 1996, pričom zároveň v časti istiny vzal návrh späť.

Dňa 11. septembra 1996 vydal obvodný súd vo veci sp. zn. 23 Cb 248/96 platobný rozkaz, voči ktorému sťažovateľ v zákonnej lehote 22. októbra 1996 podal odpor.

Listom z 24. októbra 1996 obvodný súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za podaný odpor a doručil žalobcovi podaný odpor, aby sa k nemu vyjadril. Keďže žalobca vyjadrenie nezaslal v stanovenej lehote, na splnenie tejto povinnosti bol súdom urgovaný opätovne 15. januára 1997. Žalobca nakoniec až 13. februára 1997 zaslal už okresnému súdu vyjadrenie k odporu sťažovateľa.

Dňa 20. februára 1997 vytýčil okresný súd vo veci pojednávanie na 16. apríl 1997. Pojednávanie konané 16. apríla 1997 bolo odročené na neurčito za účelom ďalšieho dokazovania s tým, že okresný súd vyzval žalobcu na doplnenie listinných dôkazov. Žalobca po požiadaní o predĺženie lehoty na splnenie tejto povinnosti 21. mája 1997 doručil okresnému súdu upresnenú výšku žalovanej istiny. Na základe výzvy okresného súdu zo 14. júla 1997 mu žalobca 31. júla 1997 predložil aj kópie splátkového kalendára k príslušnej leasingovej zmluve. V nadväznosti na to okresný súd 11. augusta 1997 zaslal upravený návrh na vyjadrenie sťažovateľovi.

Po vyjadrení sa sťažovateľa 4. novembra 1997 okresný súd ihneď 14. novembra 1997 vytýčil termín pojednávania na 15. decembra 1997. Deň pred pojednávaním sťažovateľ doplnil dôvody podaného odporu.

Postup okresného súdu v konaní sp. zn. 23 Cb 248/96 v období od 15. decembra 1997 do 9. augusta 1999, počas ktorého okresný súd vo veci pojednával (15. decembra 1997, 2. februára 1998, 3. júna 1998, 19. októbra 1998, 30. novembra 1998, 4. februára 1999), vyzval žalobcu na špecifikáciu návrhu (18. februára 1998 zaslal žalobca vyjadrenie), vyzýval sťažovateľa na vyjadrenie k písomnému rozboru fakturácie (sťažovateľom zaslané 4. septembra 1998 a 3. mája 1999), pod hrozbou pokuty predvolával svedkov, vykonával

dokazovanie listinnými dôkazmi, plynulo smeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa (rozhodnutiu vo veci).

Uznesením sp. zn. 23 Cb 248/96 z 9. augusta 1999 okresný súd ustanovil vo veci znalca z odboru ekonomika hospodárstva - dane, ktorému uložil vyhotoviť znalecký posudok týkajúci sa správnosti vyčíslenia DPH vzhľadom na uzatvorenú zmluvu a platné právne predpisy. V nadväznosti na to 18. augusta 1999 vyzval sťažovateľa na zloženie preddavku na znalecké dokazovanie, 20. augusta vyzýval príslušný poštový úrad v súvislosti s chýbajúcou návratkou od žalobcu (doklad o doručení). Sťažovateľ uhradil stanovenú sumu 13. septembra 1999. Okresný súd zaslal spis znalcovi 2. novembra 1999.

Vzhľadom na nečinnosť znalca ho okresný súd urgoval listom z 9. mája 2000. V dôsledku tejto urgencyie súdu ustanovený znalec vypracoval znalecký posudok a doručil ho okresnému súdu 1. júna 2000. Znalec v ňom konštatoval, že hodnota DPH je v súdnej veci vyčíslená správne vzhľadom na uzatvorenú zmluvu a platné právne predpisy.

Uznesením č. k. 23 Cb 248/96-189 z 26. júna 2000 okresný súd určil znalcovi za vyhotovený znalecký posudok znalečné. Voči tomuto uzneseniu podal sťažovateľ 18. júla 2000 odvolanie z dôvodu, že znalecký posudok nebol vykonaný tak, ako bolo od znalca požadované. V nadväznosti na túto skutočnosť 2. augusta 2000 okresný súd zaslal odvolanie znalcovi na vyjadrenie, čo znalec vykonal 23. augusta 2000. Vo svojom vyjadrení znalec poukázal na to, že jeho úlohou nebolo posudzovať, či sťažovateľ akceptoval alebo neakceptoval splátkový kalendár ako súčasť právne relevantnej leasingovej zmluvy. Zdôraznil, že jeho úlohou bolo odpovedať na otázky kladené súdom a nevytvárať si svoje mienky alebo subjektívne postupovať pri vypracovaní znaleckého posudku.

Okresný súd zaslal 30. augusta 2000 odvolanie sťažovateľa spolu so spisom Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“). Krajský súd ako odvolací súd uznesením sp. zn. 26 Cob 352/00 z 23. novembra 2000 uznesenie okresného súdu potvrdil. Sťažovateľom podané dôvody odvolania považoval za irelevantné, pretože sťažovateľ namietal znalecký posudok ohľadom jeho obsahu, a nie priznanej výšky znalečného, čo

bolo predmetom posúdenia odvolacím súdom. Predmetné uznesenie bolo doručené okresnému súdu 19. decembra 2000. Okresný súd ho doručil sťažovateľovi 6. februára 2001.

V období od 29. marca 2001 do 14. februára 2002 okresný súd vo veci plynulo pojednával (29. marca 2001, 29. mája 2001, 4. októbra 2001 a 14. februára 2002), a tým plynulo smeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa (rozhodnutiu vo veci).

Rozsudkom sp. zn. 23 Cb 248/96 zo 14. februára 2002 okresný súd uložil sťažovateľovi povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 66 485,20 Sk s príslušenstvom a vo zvyšku konanie zastavil. Voči predmetnému rozsudku podal sťažovateľ 7. mája 2002 odvolanie. Následne okresný súd 22. mája 2002 vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie a zaslal odvolanie na vyjadrenie žalobcovi. Žalobca sa k odvolaniu vyjadril 25. júna 2002. Dňa 7. októbra 2002 okresný súd zaslal spis odvolaciemu súdu, ktorý 4. novembra 2002 vytýčil pojednávanie na 28. november 2002.

Krajský súd rozsudkom sp. zn. 26 Cob 113/02 z 28. novembra 2002 rozsudok okresného súdu zo 14. februára 2002 v časti istiny a trov potvrdil a v časti príslušenstva zmenil tak, že sťažovateľ je povinný zaplatiť 18 % úrok z omeškania z uplatnenej istiny od 11. októbra 1996 do zaplatenia. Súčasne odvolací súd nepripustil dovolanie, pretože podľa jeho názoru nešlo o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu. Rozsudok bol doručený okresnému súdu 23. decembra 2002.

Dňa 6. marca 2003 podal sťažovateľ dovolanie proti výroku rozsudku prvostupňového súdu v časti príslušenstva a výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený prvostupňový rozsudok, z dôvodu, že rozhodnutie obidvoch súdov vychádza zo skutkového stavu, ktorý nemá v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní, a že spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Dňa 15. apríla 2003 okresný súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku a zaslal dovolanie na vyjadrenie žalobcovi. Sťažovateľ zaplatil súdny poplatok 26. mája 2003.

Dňa 1. augusta 2003 bol spis zaslaný Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“).

Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 2 Obdo 3/03 z 13. októbra 2003 dovolanie sťažovateľa zamietol. Predmetný rozsudok nadobudol právoplatnosť 10. decembra 2003.

Podľa vyjadrenia sťažovateľa sťažnosť na zbytočné prietahy v konaní nebola podaná, pretože súd pojednával, ale pri odročených pojednávaniach vymedzoval termín ďalšieho pojednávania v takom časovom rozmedzí, že sa pojednávanie uskutočňovalo iba raz v priebehu jedného roka, pričom zákonná sudkyňa argumentovala tým, že tento stav je zapríčinený množstvom pridelených vecí.

Ústavný súd podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde neodmietol prijatie sťažnosti aj napriek nepodaniu sťažnosti na zbytočné prietahy v konaní, pretože berúc do úvahy okolnosti prípadu a dĺžku konania nemožno očakávať, že na základe sťažnosti by bol tento stav napravený.

III.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia jeho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého má každý právo na to, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov, ako aj vyslovenia porušenia jeho práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želaného stavu, t. j. stavu právnej istoty,

dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prerokovanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 28/01).

Pri posudzovaní, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadnil tri základné kritéria, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, správanie účastníkov konania a postup samotného súdu v jeho konaní a rozhodovaní vo veci samej (napr. II. ÚS 813/00).

Pokiaľ ide o kritérium „zložitosti veci“, ústavný súd aj v predmetnom prípade bral do úvahy skutkový stav veci a platnú právnu úpravu (I. ÚS 92/97) relevantnú pre rozhodnutie, ako aj právnu povahu (charakter) veci.

Predmetom konania na okresnom súde vo veci vedenej pod sp. zn. 23 Cb 248/96 bolo rozhodovanie o otázke oprávnenosti doplatenia dane z pridanej hodnoty, ktorá nebola v leasingovej zmluve uzavretej medzi účastníkmi konania dohodnutá, pretože v čase jej uzatvárania zákon o jej platení nebol v platnosti. Podľa názoru ústavného súdu si povaha veci, aj vzhľadom na zmeny právnych predpisov, vyžadovala dokazovanie vyjadreniami a výpoveďami žalobcu, sťažovateľa, svedkov, zaobstaraním a vyhodnotením listinných dôkazov, vyhotoveným znaleckým posudkom, a teda časovo náročnejší procesný postup v konaní. Ústavný súd preto považoval vec právne a fakticky do určitej miery za zložitú.

Správanie účastníka je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd pripúšťa, že

odpor podaný voči platobnému rozkazu, odvolanie podané voči rozhodnutiu prvostupňového súdu a dovolanie podané najvyššiemu súdu mohli vplývať na jeho priebeh a dĺžku. Podľa právneho názoru ústavného súdu vysloveného v skorších rozhodnutiach využitie možností daných sťažovateľovi procesnými predpismi (Občianskym súdnym poriadkom) na uplatňovanie a presadzovanie jeho práva v občianskom súdnom konaní spôsobuje síce predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné priet'ahy (I. ÚS 31/01).

Z hľadiska uvedeného kritéria sťažovateľ, ktorý v konaní pred okresným súdom vystupoval ako žalovaný, aj napriek vyššie uvedenému ovplyvnil dĺžku konania predovšetkým podaním odvolania voči uzneseniu o určení znalečného (7 mesiacov). Sťažovateľ, hoci v konaní zastúpený právnym zástupcom, v dôvodoch odvolania v skutočnosti nenamietal výšku znalečného (čo malo byť predmetom posudzovania odvolacieho súdu), ale namietal obsah znaleckého posudku. Pokiaľ sťažovateľ ako účastník konania mal výhrady voči znaleckému posudku, mal možnosť v konaní domáhať sa doplnenia znaleckého posudku, prípadne sa domáhať vykonania kontrolného znaleckého posudku.

Na vrub sťažovateľa možno pripočítať aj jeho požiadavku o odročenie pojednávania nariadeného na 15. apríl 1998 z dôvodu odcestovania mimo územia republiky, ako aj požiadavku o odročenie pojednávania nariadeného na 22. máj 2001 podanú jeho právnym zástupcom z dôvodu zahraničnej služobnej cesty.

Na základe uvedeného ústavný súd zistil, že sťažovateľ ako účastník konania svojím správaním ovplyvnil celkovú dĺžku konania vo veci.

Tretím hodnotiacim kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťuje, či došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, je správanie (postup) samotného súdu. Pri skúmaní toho, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu označených základných práv, ústavný súd zistil, že tomu tak nie je. Výsledkom

konania okresného súdu bol najskôr platobný rozkaz vo veci (11. septembra 1996), voči ktorému sťažovateľ podal odpor. Rozsudok po rozsiahlom dokazovaní a po tom, ako vo veci znalečného na základe odvolania podaného sťažovateľom medzitým rozhodol odvolací súd, vydal okresný súd 14. februára 2002. V ďalšom období už o sťažovateľom podanom odvolaní a dovolaní rozhodovali krajský súd a najvyšší súd. Stav právnej neistoty ohľadne istiny bol u sťažovateľa odstránený rozhodnutím odvolacieho súdu (28. novembra 2002), ktorým bol potvrdený v tejto časti prvostupňový rozsudok. Predmetom dovolacieho konania v roku 2003 bola sťažovateľom namietaná výška príslušenstva. Keďže najvyšší súd dovolanie sťažovateľa zamietol (rozsudkom z 13. októbra 2003), aj konanie v časti príslušenstva sa stalo právoplatným (10. februára 2003).

Podávanie opravných (riadneho aj mimoriadneho) prostriedkov sťažovateľom bránili okresnému súdu odstrániť stav právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ ako osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu nachádzal, čo je základným účelom práva zaručeného v citovaných článkoch ústavy a dohovoru (napr. I. ÚS 27/02). Túto okolnosť nemožno v žiadnom prípade prenášať na konajúci všeobecný súd ani mu vyčítať, že vo veci vykonával dokazovanie vyžadujúc si od účastníkov listinné dôkazy, ako aj nariadením znaleckého dokazovania, pretože takýto postup bol nutný za účelom zistenia skutkového stavu veci. V tejto súvislosti ústavný súd už judikoval: „Dĺžku trvania súdneho konania, ktorá je dôsledkom úkonov jeho účastníkov alebo ich nečinnosti, nemožno považovať za dôvod na vyslovenie zbytočných prietáhov v súdnom konaní“ (II. ÚS 41/02).

Ústavný súd postup okresného súdu v konaní sp. zn. 23 Cb 248/96 vyhodnotil ako konanie, ktoré aj napriek dlhému časovému obdobiu (6 rokov do vydania rozhodnutia vo veci) smerovalo k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa v jeho veci, a teda ako také, ktoré nespôsobilo zbytočné prietahy v tejto veci. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej stabilnej judikatúry, podľa ktorej súčasťou hodnotenia zbytočných prietáhov v konaní je aj posudzovanie povahy veci (II. ÚS 52/99, II. ÚS 32/02). Tú v okolnostiach prípadu nepovažoval za takú, aká si vyžaduje mimoriadny ohľad a starostlivosť súdu, ako sú napr. nároky týkajúce sa maloletých, väzobné veci, pracovnoprávne, dotýkajúce sa existenčných záujmov sťažovateľa.

Ústavný súd na základe uvedených skutočností uzavrel, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 23 Cb 248/96 nebolo porušené.

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. marca 2004